

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà Méjelelógójì

Sí sí Ìbojú Kúrò Lórí Àwọn Èkọ̀ Èké: Ìtupalẹ̀ Alárinlẹ̀wò nípa Dániẹ̀lì 8 àti Àwọn Ìpenija sí Èkọ̀-ìgbàgbọ̀ Adventist

Jeff Pippenger

2024-01-11

Nígbà tí a sáfihàn iwo kékeré ti Róòmù nínú èsè kẹsàn-án tí tí dé kejilá ti orí kejọ Dániẹ̀lì, ó jẹ ààmì tí a ti bàjẹ, nítorí pé ó jẹ ààmì ifarahàn gégé bí ẹni tí ń wọ aṣọ ibálòpọ kejì rẹ, ẹni tí ń yí padà láàárín akọ àti abo. Ó bá òye àwọn Míléráiti mu pé a sáfihàn Róòmù nípasẹ̀ ipele méjì, ipele àkókọ sí ni isàkóso ijọba Róòmù, ipele kejì sí ni isàkóso ijọ Róòmù; sùgbón nínú yíyípadà láàárín akọ àti abo nínú àwọn èsè wọnyí, iwo kékeré náà ti jáde kúrò nínú itòlẹ̀sẹ̀sẹ̀ itàn àti àsọtẹ̀lẹ̀ (ó bàjẹ). Síbẹ̀, ọkọọkan àwọn èsè méréin náà ń sojú itàn tí ó ní ibásepọ̀ tààrà pẹ̀lú isàkóso ijọba Róòmù tàbí isàkóso ijọ Róòmù. Róòmù aláìgbọ̀ràn sí Kristi ti kẹfi gbogbo àwọn tí wọ̀n tako aṣẹ̀ ijọba ọba rẹ̀, sùgbón inúnibíni Róòmù pọ̀pọ̀ (abo) nínú èsè kẹwáá jẹ̀ ohun tí a dojú kọ ní pátò sí ọ̀run.

Nínú imọ̀ Millerite pé Róòmù ni ijọba kẹrin àti ti ikẹyin, yíyípadà láti ipínlẹ̀ sí ijọ, àti láti ijọ padà sí ipínlẹ̀, kì bá ti jẹ̀ ohun ibánúje fún wọ̀n. Wọ̀n ti rí àdàpọ̀ irin àti amọ̀ nínú èsè àwòrán náà nínú Danieli orí kejì, wọ̀n sì kan lóye rẹ̀ gégé bí ipele méjì ti Róòmù, láini ifẹ́kúfẹ́ láti ẹ̀ àlàyé itẹ̀lẹ̀ isẹ̀lẹ̀ itàn kan pátò ti ijọba kẹrin àti ikarùn-ún. Bákan náà ni wọ̀n lóye orí kejẹ, níbi tí iwo tí ó ń so ọ̀rọ̀ ńlá-ńlá sí Ọ̀gá-ogo Jùlọ, ti fà iwo méta jáde kúrò lára àwọn iwo mẹwáá àkókọ̀ ti ẹranko Róòmù. Bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé Miller lè ti mọ̀ yíyípadà akọ-abo tí èsè kẹsàn-án tí tí dé kejilá fihàn, kò ní ẹ̀ pàtàkì sí imọ̀ rẹ̀ pé Róòmù ni ijọba kẹrin. Nínú imọ̀ Millerite, ijọba kẹrin parí ní ọ̀dún 1798, isẹ̀lẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ tí ó sì tẹ̀ lé e ni Ìpadàbọ̀ Kejì ti Kristi.

Iwo abo náà ń ẹ̀ idánimọ̀ obinrin tí ó ń ẹ̀ àgbèrè ní ti ẹ̀mí pẹ̀lú iwo akọ náà, a sì sàpẹ̀rẹ̀ rẹ̀ nínú èsè mẹwáá àti èsè kejilá.

Ó sì di ńlá, àní tí tí dé ogun ọ̀run; ó sì so diẹ̀ nínú ogun náà àti nínú àwọn iràwọ̀ kalẹ̀ sí ilẹ̀, ó sì tẹ̀ wọ̀n mọ̀lẹ̀. Daniel 8:10.

Ìnúnibíni agbára pọ̀pọ̀ náà ni a tọ́ka sí lòdì sí Ìsìn Kristeni (ogun ọ̀run), àti nínú èsè kejilá, Róòmù pọ̀pọ̀ (abo), gba agbára láti mú isẹ̀ apàniyàn rẹ̀ ẹ̀ nípasẹ̀ èsè isẹ́kúṣe pẹ̀lú àwọn ọba ilẹ̀ Yúrópù.

A sì fi ogun fún un sí irúbo àinípẹ̀kun náà nítorí irékojá; ó sì so òtító lulẹ̀ sí ilẹ̀; ó sì ẹ̀ bẹ̀, ó sì ẹ̀ sàṣeyọ̀rì. Dániẹ̀lì 8:12.

“Ogun-ogun” tí a mẹnuba nínú èsè náà dúró fún agbára ológun tí a fi fún ipò pàápà “sí ọ̀dọ̀ ojoojúmọ̀.” Ọ̀rọ̀ náà “sí ọ̀dọ̀” túmọ̀ sí “láti ọ̀dọ̀”. Láti ọ̀dọ̀ àwọn ọba keferi ti Yúrópù (Róòmù keferi), tí “ojoojúmọ̀” ń sojú fún, ni a ti fi iránlọ́wọ̀ ológun (“ogun-ogun”) fún ipò pàápà “nítorí èsè irékojá.” Ìpapọ̀ ijọ àti ipínlẹ̀, pẹ̀lú pé ijọ ni ó ń darí ibásepọ̀ náà, ni “è̀sè irékojá” náà. Wáini è̀sè irékojá náà ni è̀jẹ̀ àwọn Kristeni. Nígbà tí ipò pàápà ti ní àkóso lórí àwọn ọ̀mọ-ogun Róòmù keferi, Róòmù ti pàápà (“ó”) “sòótó lulẹ̀ sí ilẹ̀; ó sì ẹ̀, ó sì sàṣeyọ̀rì.”

Nínú Dániẹ̀lì orí kọ̀kànlá, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlẹ̀lọ̀gbọ̀n, fífí àwọn ọ̀mọ-ogun lé Róòmù Pápà lówọ̀ ní a tún sàfihàn:

Àwọn apá-ogun yóò sì dídè ní ipò rẹ̀, wọn yóò sì bà ibi-mímọ̀ agbára nàà jẹ́, wọn yóò sì mú ẹ̀bọ̀ àìnídákẹ́jẹ́ kúrò, wọn yóò sì gbé ohun ìrira tí ń mú idahoro dé kalẹ̀. Danieli 11:31.

Ẹ̀sẹ̀ nàà ń tọ̀ka sí iyípadà itàn láti Romu aláìsin-òrìṣà sí Romu Pápà. Nínú ẹ̀sẹ̀ nàà, “àwọn apá” nàà ní àwọn oba Yúróòpù tí wọn bèrẹ̀ sí í dídè láti sètílẹ̀yìn fún ipò Pápà, bèrẹ̀ pẹ̀lú Kílófisi, oba àwọn Franks (France), ní ọ̀dún 496. “Àwọn apá” nàà pẹ̀lú ba “ibi mímọ̀ agbára” jẹ́ (ilú Romu), nípasẹ̀ ogun tí kò dáwọ̀ dúró láti ọ̀rúndún kẹ̀rin lọ títí dé ọ̀dún 538. “Àwọn apá” nàà sì tún yọ̀ ifaradà aláìsin-òrìṣà kúrò sí idàgbàsókè ipò Pápà, àti pé ní ọ̀dún 508, ifaradà aláìsin-òrìṣà nàà ti dọ́pin.

Ọ̀rọ̀ tí a tùmọ̀ sí “gbé kúrò,” ní ọ̀rọ̀ Héberù nàà “sur,” ó sì tùmọ̀ sí “yọ̀ kúrò.” “Àwọn apá ogun” gbé “ìrira tí ń mú iparun wá” (pápási) kalẹ̀ lórí itẹ̀ ayé ní ọ̀dún 538. Nígbà tí Dániẹ̀lì orí kejo, ẹ̀sẹ̀ kejilá, sọ̀ pé “ogun kan” ni a fi fún iwọ̀ kékeré abo nàà, ó ń bá ẹ̀rì ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlẹ̀lọ̀gbọ̀n ti orí kọ̀kànlá mu. Íwé Ìfihàn nàà pẹ̀lú jẹ́rìí sí ọ̀títọ̀ kan nàà ní orí kẹ̀tálá.

Ẹ̀ranko nàà tí mo sì rí dàbí amotekun; ẹ̀sẹ̀ rẹ̀ sì dàbí ẹ̀sẹ̀ béàrì, ẹ̀nu rẹ̀ sì dàbí ẹ̀nu kinniún: dragoni nàà sì fi agbára rẹ̀, àti itẹ̀ rẹ̀, àti àṣẹ̀ ńlá fún un. Ìfihàn 13:2.

Arábinrin White sọ̀ ní tààrà pé ẹ̀ranko inú ẹ̀sẹ̀ keji nàà ni ẹ̀sẹ̀ ipapacy, àti pé dragoni inú ẹ̀sẹ̀ nàà ni Romu aláìjẹ-kristẹ̀ni. Romu aláìjẹ-kristẹ̀ni fi ohun mẹ̀ta fún ẹ̀sẹ̀ ipapacy; “agbára rẹ̀, àti itẹ̀ rẹ̀, àti àṣẹ̀ ńlá.”

A fi agbára ológun nàà fún Romu keferi, bèrẹ̀ pẹ̀lú Clovis ní ọ̀dún 496. “Ìtẹ̀” láti inú rẹ̀ láti sàkóso ni a fi fún ipò pāápù ní ọ̀dún 330, nígbà tí oba-oba Constantine kó olú-ilú rẹ̀ lọ sí Constantinople, ó sì fi Romu, ilú olú-ilú rẹ̀ àtẹ̀yinwá, sílẹ̀ lábẹ̀ isàkóso ijo pāápù. Ní ọ̀dún 533, oba-oba Justinian pàṣẹ̀ pé pāápù ni olórí ijo àti olútúnṣe àwọn aláìṣe ẹ̀kọ̀, ó sì yí “agbára ńlá” rẹ̀ padà fún pāápù Romu. Ẹ̀sẹ̀ kejilá nínú Daniẹ̀lì orí kejo ṣe àfihàn àkókò tí a fi “ogun” kan fún un, a sì jẹ́rìí ọ̀títọ̀ àṣọ̀tẹ̀lẹ̀ nàà lórí ọ̀pọ̀ ẹ̀lẹ̀rìí. Láti àkókò nàà lọ (bèrẹ̀ ní ọ̀dún 496), ipò pāápù nàà “ṣe àṣeyọ̀rì.”

Yóò máa bá a lọ láti “ṣe” àti láti “sàṣeyọ̀rì” títí di ìgbà tí ìbínú sí ijọba àrìwá Ísírẹ̀lì yóò fi dọ́pin ní ọ̀dún 1798, tí ipá póòpù sì gba ogbé ikú rẹ̀.

Oba nàà yóò sì ṣe gégé bí ifẹ̀ ara rẹ̀; yóò sì gbé ara rẹ̀ ga, yóò sì fi ara rẹ̀ ṣe ńlá ju gbogbo ọ̀lórún lọ, yóò sì sọ̀ àwọn ohun àgbàyanu sí Ọ̀lórún àwọn ọ̀lórún; yóò sì sàṣeyọ̀rì títí ìbínú nàà yóò fi pé: nítorí ohun tí a ti pinu yóò ṣe. Daniel 11:36.

Ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án ti orí kejo ṣe àpẹ̀júwe Romu akọ (Romu keferi), ó sì sojú ilàna isẹ̀gun ipele mẹ̀ta tí Romu keferi ṣe, èyí tí ó sì jẹ́ àpẹ̀rẹ̀ àwọn agbègbè ilẹ̀ mẹ̀ta tí a ó sẹ̀gun kí a tó fi Romu papalì kalẹ̀ lórí itẹ̀ ayé, gégé bí a ti sojú rẹ̀ nípasẹ̀ iwọ̀ mẹ̀ta tí a fà jáde ní orí keje. Àwọn isẹ̀gun ipele mẹ̀ta méjèjè wọ̀nyí ti Romu keferi àti Romu papalì sojú àwọn idèna agbègbè ilẹ̀ mẹ̀ta ti Romu ọ̀de-òní, nínú ẹ̀sẹ̀ ogójì títí dé ogójì-mẹ̀ta ti Daniẹ̀lì mọ̀kànlá. Nígbà nàà, nínú orí kejo, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, iwọ̀ kékeré akọ (Romu keferi) tún jẹ́ asojú lẹ̀kansi. Nínú ẹ̀sẹ̀ nàà, ogbón mímọ̀ jẹ́ pìpa tó bẹ̀ gégé, tí a fi mú àwọn ẹ̀lẹ̀yà èniyàn tí ń ṣe àkóso Jerusalemu láti fi ọ̀pọ̀ irọ̀ ẹ̀kọ̀-ìsin wólé kí wọn lè gbé ipilẹ̀ àrò wọn ró.

Beḗ ni, ó gbé ara rẹ ga tí títí dé ọ̀dọ olórí ogun náà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a mú ẹ̀bọ iràpadà ojoojúmọ́ kúrò, a sì wó ibi mímọ́ rẹ̀ lulẹ̀. Danieli 8:11.

Bí a ti n bẹ̀rẹ̀ sí í tọ̀ka sí àwọn owó àti àwọn iyebíye àròṣọ tí a ti mú wọ Adventism láti ọ̀dún 1863 wá, ó yẹ kí a ṣàkíyèsí pé pápá méjì pàtàkì wà ti ẹ̀rí-imò ẹ̀kọ-òrun tí a n pe ní tiwọn, èyí tí Adventism n fi yangàn, gégé bí ipilẹ̀ wọn fún dídímọ́ mú àwọn ẹ̀kọ́ ti Protestantism apasẹ̀ àti ti Kátólíkì. Ìdíje tí àwọn onímọ́ ẹ̀kọ-òrun ọ̀de-òní ti Adventism n ẹ̀ ni pé wọn jẹ̀ amòye nínú itàn Bibeli, tàbí amòye nínú àwọn èdè Bibeli. Bí wọn ẹ̀ n ló ẹ̀ṣẹ̀ náà fi hàn pé ọ̀rọ̀ àṣotẹ̀lẹ̀ ti di bí iwé tí a fi èdidi di fún wọn, ó sì tún fi hàn pé ìdíje wọn pé àwọn jẹ̀ amòye nínú àwọn èdè Bibeli jẹ̀ ifarahàn Farisaismu ní igbà ọ̀de-òní lásán.

Àkọ́kọ́ ni àika iyípadà láàárín akọ́ àti abo fún iwo kékeré náà nínú ẹ̀ṣẹ̀ keṣàn-án títí dé kejilá. Bí wọn bá jẹ̀ amòye gidi nínú èdè Héberù, wọn kí yòò sẹ̀, tàbí dín kù, ọ̀títọ́ náà pé Dániẹ̀lì fi imọ̀mọ̀ lo iyípadà akọ́ àti abo nínú àwọn ẹ̀ṣẹ̀ náà. A ṣàfihàn iwo kékeré náà ní akọ́ àti ní abo pẹ̀lú, àwọn akọ́ àti abo náà sì n lo sẹ̀yin-siwájú láàárín àwọn ẹ̀ṣẹ̀ náà. Àwọn onímọ́ ẹ̀kọ́ ẹ̀sìn n gbiyànjú láti bo ọ̀títọ́ yìi pẹ̀lú idọtí àti owó àdàkọ́, nítorí ó fi hàn gbangba pé ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlá n tọ̀ka sí Róòmù aláìgbàgbọ́, kí í ẹ̀ Róòmù Pápa. Dájúdájú ni wọn n tẹnu mọ́ ọ̀n pé iwo kékeré ti ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlá ni pọ̀pọ̀, nígbà tí ó jẹ̀ Róòmù aláìgbàgbọ́ ní tòótọ́.

Nígbà tí a bá ti jẹwọ́ pé méjì nínú àwọn ẹ̀ṣẹ̀ mērin nípa iwo kékeré náà jẹ̀ akọ́, tí méjì sì jẹ̀ abo, nígbà náà ó rọ̀rùn láti fi ọ̀títọ́ Bíbẹ̀lì náà kún un pé obinrin nínú àṣotẹ̀lẹ̀ Bíbẹ̀lì dúró fún ijọ, ọ̀kùnrin sì dúró fún ipínlẹ̀. Imọ́ yìi jẹ̀ kí gbogbo àwọn tí ó fẹ́ rí i mọ́ pé iwo kékeré tí ó wà nínú ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlá jẹ̀ Róòmù akọ́ (Róòmù abọ̀rìṣà), kí í ẹ̀ Róòmù abo (Róòmù pọ̀pọ̀).

Nítorí náà, a lóye ẹ̀ṣẹ̀ náà gégé bí ẹ̀kọ́ pé Róòmù abọ̀rìṣà (òun) gbé ara rẹ̀ ga sí ọ̀ba ogun náà, gégé bí Róòmù abọ̀rìṣà ti ẹ̀ nígbà tí ó gbé ọ̀ba ogun náà lé orí àgbélébùù Kalfári. Kí í ẹ̀ pé Róòmù abọ̀rìṣà nikan ló gbé ara rẹ̀ ga sí Kristi ní orí àgbélébùù, ẹ̀ṣẹ̀ náà tún n tẹ̀sìwájú láti sọ pé nípasẹ̀ rẹ̀ (Róòmù abọ̀rìṣà) “a mú ẹ̀bọ ojoojúmọ́ kúrò.”

Nínú iwé Dániẹ̀lì, ọ̀rọ̀ Heberu méjì wà tí a túmọ́ sí “gbà kúrò” tàbí “mú kúrò.” Àwọn ọ̀rọ̀ náà ni “sur” àti “rum”. A lo àwọn ọ̀rọ̀ méjèjèjì nínú iṣẹ̀ ilé mímọ́. “Sur” túmọ́ sí gbà kúrò tàbí yọ́ kúrò, àti nígbà tí a yọ́ eérú kúrò lórí pepe nínú ilé mímọ́, ọ̀rọ̀ tí a ló láti ṣàpẹ̀júwe yíyọ́ eérú náà ni “sur”. Ọ̀rọ̀ náà “rum” túmọ́ sí gbé sókè àti gbéga, àti nígbà tí àlufáà nínú ilé mímọ́ bá ní láti gbé ẹ̀bọ́ ifi sókè, ó ní láti “rum” (gbé sókè) ẹ̀bọ́ náà. Nínú ẹ̀ṣẹ̀ kọ̀kànlá, Róòmù keferi (“ìgbà gbogbo”) yòò “rum” (gbà kúrò) ẹ̀sìn keferi nípa gbígbé sókè àti gbígbéga ẹ̀sìn keferi.

Róòmù Keferi yòò gbé ẹ̀sìn kẹ̀fẹ̀rí ga, yòò sì gbé e sókè. Àwọn onímọ́ isìn Adventist tí wọn n jẹwọ́ pé àwọn jẹ̀ amòye nínú àwọn èdè Bíbẹ̀lì yan láti tú gbogbo ifarahàn ọ̀rọ̀ náà “mú kúrò” nínú iwé Dániẹ̀lì gégé bí “yọ́ kúrò”. Wọn kùnà láti jẹwọ́ ikòwé Dániẹ̀lì tó yàtọ́ tí ó sì péye, nítorí náà wọn fi ara wọn sí ipò tí ó ga ju wòlì Dániẹ̀lì lọ.

Àwọn onímọ́ ẹ̀kọ́ isìn tí wọn n jẹwọ́ pé àwọn lóye àwọn èdè Bíbẹ̀lì n gbé àwọn àrìyànjìyàn kalẹ̀ láti dájọ́ idí tí Dániẹ̀lì fi ní ète láti túmọ́ sí ohun kan náà nígbà tí ó lo ọ̀rọ̀ méjì tí ó yàtọ́. Wọn n ẹ̀ àwọn iwádìí gígùn tí ó sì n reni nínú lórí ọ̀rọ̀ láti fi gbé àwọn ibèèrè irọ́ wọn dúró. Àwọn onímọ́ ẹ̀kọ́ isìn tí wọn n jẹwọ́ pé àwọn lóye itàn Bíbẹ̀lì n jìyàn pé ilò èké náà dá lórí imòye pé ní àwọn àkòkò itàn tí ó

yàtò, ọ̀rọ̀ kan nàà lè tùmọ̀ sí ohun tí ó yàtò, nítorí nàà nígbà tí Dáníẹ̀lì lo ọ̀rọ̀ méjì tí ó yàtò, amòye itàn nìkan ni ó lè mọ ohun tí Dáníẹ̀lì tùmọ̀ sí ní tòótọ̀. Ó ẹ̀ ẹ̀ pàtàkì láti dá àwọn ọ̀nà èké méjèjì wònyí mọ, nítorí a máa ń lò wọn lópọ̀ ẹ̀gbà láàrín àwọn onímọ̀ ẹ̀kọ̀ isin tí wọn ń wá ọ̀nà láti fi fara pamọ̀ kúrò nínú ọ̀nà ilàna “ilà lórí ilà.”

Bẹ̀ẹ̀ ni, ó gbé ara rẹ̀ ga títi dé ọ̀dọ̀ olórí ogun nàà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a ti mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ kúrò, a sì sọ ibi mímọ̀ rẹ̀ di ahoro. Danieli 8:11.

Ọ̀rọ̀ tí a tùmọ̀ sí “a mú kúrò” nínú ẹ̀sẹ̀ nàà tùmọ̀ sí “gbé sókè kí a sì gbé ga.” Kò tùmọ̀ sí yíyọ̀ kúrò. Ọ̀títọ̀ yìí ń dá idàrúdàpọ̀ àti itakora sílẹ̀ fún àwọn onímọ̀-ìjìnlẹ̀ ẹ̀sin Adventist, nítorí pé àwọn ipilẹ̀ èrò wọn kò lè dúrọ̀ níwájú àyèwò rọ̀rùn ti ẹ̀sẹ̀ nàà, nígbà tí a bá lo itumọ̀ gidì ti ọ̀rọ̀ tí Daniẹ̀lì lò sí ẹ̀sẹ̀ nàà. Wọn jiyàn pé iwo kékeré inú ẹ̀sẹ̀ nàà ni Romu papal, nítorí nàà ẹ̀sẹ̀ nàà yóò ka pé “nípasẹ̀ rẹ̀” (Romu papal) “ni a gbé ojoojúmọ̀ nàà sókè.”

Dájúdájú wọn kò ní isọ̀ro kankan láti fi ọ̀rọ̀ àfikún nàà kún un, èyí tí Sister White sọ ní tààrà pé ogbọn ènìyàn ló fi kún un, tí kò sì kan ẹ̀sẹ̀ ọ̀rọ̀ nàà.

“Nígbà nàà ni mo rí ní ibásepọ̀ pẹ̀lú ‘igbà gbogbo’ (Danieli 8:12) pé ọ̀rọ̀ nàà ‘ẹ̀bọ̀’ ni ogbọn ènìyàn fi kún un, àti pé kò jẹ̀ ti ọ̀rọ̀ nàà, àti pé Olúwa fi ọ̀ye tí ó tọ̀ nípa rẹ̀ hàn fún àwọn tí wọn ké igbe wákàtí idájọ̀ nàà.” Early Writings, 74.

Wọn ń tọ̀ka sí “ojoojúmọ̀” gégé bí isẹ̀ iránsẹ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ rẹ̀, nítorí nàà “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀” ń gbé èrò nàà ró pé “ojoojúmọ̀” ni isẹ̀ ẹ̀bọ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ ọ̀run. Sùgbọn imísí fi hàn pé ọ̀rọ̀ nàà “ẹ̀bọ̀” “kò sí nínú ẹ̀sẹ̀ nàà”.

Nígbà tí àwọn ọ̀mùtípara Éféraimu bá ń sọ “isẹ̀ ojoojúmọ̀” di isẹ̀ mímọ̀ ilé-mímọ̀ Kristi, ẹ̀sẹ̀ nàà yóò sì ka pé, “nípasẹ̀ rẹ̀” (Romu ijọpápá) “a kó isẹ̀ ojoojúmọ̀ kúrò,” tàbí yóò ka pé, “nípasẹ̀ agbára ijọpápá, a kó isẹ̀ iránsẹ̀ ilé-mímọ̀ Kristi kúrò.” Wọn ń kọ̀ irọ̀ yìí ní tòótọ̀. Wọn ń tẹ̀nu mọ̀ ọ̀nà pé nípasẹ̀ òkùnkùn isàkóso ijọpápá, a mú ọ̀ye tòótọ̀ nípa isẹ̀ iránsẹ̀ ilé-mímọ̀ Kristi kúrò nínú ọ̀kàn àwọn ènìyàn.

Síbẹ̀, ọ̀rọ̀ tí a tùmọ̀ sí “gbà kúrò,” kò tùmọ̀ sí yí kúrò; ó tùmọ̀ sí gbé sókè àti gbé ga. Bí àwọn tí wọn ń pe ara wọn ní amòye nínú àwọn èdè Bíbẹ̀lì bá fi itumọ̀ ọ̀rọ̀ Héberù “rum” sí apá ọ̀rọ̀ nàà ní ọ̀nà tó tọ̀, itumọ̀ wọn yóò ní láti sọ pé, “nípasẹ̀ agbára pòòpù, isẹ̀ iránsẹ̀ mímọ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ ni a gbé sókè tí a sì gbé ga.” Nígbà wo ni ipá pòòpù ti gbé Kristi sókè tí ó sì ti gbé e ga rí?

Wọn ń wá ọ̀nà láti fi itumọ̀ ọ̀rọ̀ Heberu nàà “sur” kàn mọ̀ ọ̀rọ̀ Heberu nàà “rum.” Dáníẹ̀lì lo ọ̀rọ̀ nàà “sur,” tí ó tùmọ̀ sí yíyọ̀ kúrò, ní ibásepọ̀ pẹ̀lú “ojoojúmọ̀” nínú ẹ̀sẹ̀ mírán méjì; sùgbọn nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, Dáníẹ̀lì yan ọ̀rọ̀ nàà “rum” tí ó tùmọ̀ sí gbígbé sókè àti gbíga. Kí í ẹ̀ pé àwo itàn asán nípa ẹ̀sẹ̀ yìí nìkan jẹ̀ ọ̀mùgò nítorí yíyí itumọ̀ ọ̀rọ̀ tí a tùmọ̀ sí “mú kúrò” pa dà, sùgbọn kò sí igbà kankan tí isẹ̀ iránsẹ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ rẹ̀ ti jẹ̀ yíyọ̀ kúrò lódò ènìyàn ní ọ̀nà kankan.

Sùgbọn ọ̀kùnrin yìí, nítorí pé ó wà títi láé, ó ní àlùfààní tí kò lè yí padà. Nítorí nàà, ó sì lè gbà wọn là pátápátá, àwọn tí ń tọ̀ ọ̀ wá sọ̀dọ̀ Ọ̀lọ̀run, nípa tirẹ̀, nítorí pé ó wà láàyè títi láé láti bẹ̀bẹ̀ fún wọn. Heberu 7:24, 25.

Láti sọ pé, gégé bí àwọn onímò èsìn Adventist ẹ̀ n ẹ̀, nínú ìgbìyànjú láti fi gbé ilò àṣìṣe wọn ti ẹ̀sẹ̀ nàà ró, pé àkókò kan wà nígbà tí ipápà lè lo irú agbára kan láti mú ibẹ̀bẹ̀ Kristi nínú ibi mímọ̀ Rẹ̀ kúrò, jẹ́ ohun asán!

Ẹ̀sẹ̀bọ̀n àwọn onímò èsìn kò kòni pé ẹ̀sẹ̀ nàà fi hàn pé ipò pàápàá gbé iṣẹ́ ìránṣẹ́ ibi mímọ̀ Kristi sókè, ó sì gbé e ga. Wọn yàgò fún ìtumò ọ̀rọ̀ Dániẹ̀lì, àti ìmòrán tí a mí sí Ellen White, láti kó ohun tí wọn bá yàn láti kó, láika ẹ̀rì ọ̀rọ̀ Dániẹ̀lì sí.

Bẹ̀ẹ̀ ni, ó gbé ara rẹ̀ ga tí tí dé ọ̀dọ̀ olórí ogun nàà, àti nípasẹ̀ rẹ̀ ni a mú ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ̀ kúrò, a sì wó ibi mímọ̀ rẹ̀ lulẹ̀. Danieli 8:11.

Àwọn onímò ẹ̀kọ̀ isìn n kòni pé ẹ̀sẹ̀ nàà tùmọ̀ sí pé, “nípa agbára pòòpù, a mú iṣẹ́ ìránṣẹ́ ibi-mímọ̀ Kristi kúrò,” àti pé fifiyọ̀ iṣẹ́ ìránṣẹ́ ibi-mímọ̀ Kristi kúrò nínú ọ̀kàn èniyàn ni a fi idí rẹ̀ múlẹ̀ nípa òtítọ̀ nàà pé, ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú fifiyọ̀ nàà, ibi “ibi-mímọ̀” Kristi “ni a da lulẹ̀.” Kò sí ẹ̀sẹ̀ kan ṣoṣo nínú Ọ̀rọ̀ Ọ̀lórún tí ó sọ pé ibi-mímọ̀ ọ̀run, níbi tí Kristi ti n ẹ̀ iṣẹ́ ibẹ̀bẹ̀ rẹ̀, ti jẹ́ pé a ti da a lulẹ̀ rí. Bẹ̀ẹ̀ ni kò sí ipínrọ̀ kankan nínú Bíbẹ̀lì tí ó fi hàn pé ọ̀run fúnra rẹ̀, èyí tí í ẹ̀ “ibi ibi-mímọ̀ rẹ̀,” ti jẹ́ pé a ti da a lulẹ̀ rí. Lẹ̀kakan sí i, àwọn onímò ẹ̀kọ̀ isìn n gbé ara wọn ga ju wòlì Dániẹ̀lì lọ, nítorí wọn n tenu mó ọ̀n pé “ibi ibi-mímọ̀ rẹ̀” nínú ẹ̀sẹ̀ nàà n tọ̀ka sí ibi-mímọ̀ Ọ̀lórún, láika òtítọ̀ nàà sí pé Dániẹ̀lì n kòni ní tààrà pé òdikeji èrò nàà ni òtítọ̀.

Àwọn tí wọn n pe ara wọn ní amòye èdè Héberù tenu mó ọ̀n pé nínú ẹ̀sẹ̀ nàà, a gbòdò lóye ọ̀rọ̀ Héberù “rum” pẹ̀lú ìtumò ọ̀rọ̀ Héberù “sur.” Wọn tún tenu mó ọ̀n pé a gbòdò lóye ọ̀rọ̀ Héberù “miqdash” gégé bí ọ̀rọ̀ Héberù “qodesh.” “Miqdash” àti “qodash” ni a tùmọ̀ sí “ibi mímọ̀” lásán nínú iwé Dániẹ̀lì, síbẹ̀ wọn ní ìtumò ọ̀tòtòtò. “Miqdash” dúró fún ibi mímọ̀ èyíkẹ̀yí, yálá ibi mímọ̀ Ọ̀lórún ni tàbí ibi mímọ̀ àwọn aláinígbàgbọ̀. Ọ̀n ni ọ̀rọ̀ àkànṣe fún ibi mímọ̀, sùgbọ̀n “qodesh” ni a lò nínú Bíbẹ̀lì nikan láti ṣojú ibi mímọ̀ Ọ̀lórún.

Dániẹ̀lì mọ̀ iyàtò tó wà lááárín ibi mímọ̀ keferi kan àti ibi mímọ̀ Ọ̀lórún. Bí Dániẹ̀lì bá fẹ́ tọ̀ka sí ibi mímọ̀ keferi kan, ọ̀n yóò lo ọ̀rọ̀ nàà “miqdash.” Ó yà mí lẹ̀nu pé àwọn tí a n pè ní amòye nínú èdè Héberù kò ní í sọ̀rọ̀ rárá nípa òtítọ̀ nàà pé nínú ẹ̀sẹ̀ m̀erin tí ó tẹ̀ lé ara wọn, Dániẹ̀lì lo àwọn ọ̀rọ̀ méjèjèjì ní ìgbà m̀eta. Bí Dániẹ̀lì ẹ̀ lo àwọn ọ̀rọ̀ Héberù méjèjèjì nàà, tí a tùmọ̀ sí “ibi mímọ̀,” ló n ṣàlàyé ìtumò tí Dániẹ̀lì pinnu kí a lóye.

Bẹ̀ẹ̀ ni, ó gbé ara rẹ̀ ga tí tí dé ọ̀dọ̀ omọ̀-aládé ogun nàà, a sì ti ọ̀wọ̀ rẹ̀ mú ẹ̀bọ̀ àtímọ̀lẹ̀wá kúrò, a sì wó ibi mímọ̀ rẹ̀ lulẹ̀. A sì fi ogun kan lé e lówó sí i lòdì sí ẹ̀bọ̀ àtímọ̀lẹ̀wá nítorí irékojá, ó sì ju òtítọ̀ sílẹ̀; ó sì ẹ̀ gégé, ó sì ṣàṣeyọ̀rí. Nígbà nàà ni mo gbọ̀ ẹ̀nikan mímọ̀ kan sọ̀rọ̀, ẹ̀nikan mímọ̀ m̀iràn sì sọ̀ fún ẹ̀nikan mímọ̀ kan nàà tí n sọ̀rọ̀ pé, Yóò pé tó m̀elòó kan rí nàà tí iran nàà yóò fi wà nípa ẹ̀bọ̀ àtímọ̀lẹ̀wá, àti irékojá idahoro, láti fi ibi mímọ̀ àti ogun nàà jọ fún lílẹ̀ mọ̀lẹ̀ lẹ̀sẹ̀? Ó sì wí fún mi pé, Títí di ẹ̀gbèrún méjì ó lé ọ̀dúnrún ojọ̀; lẹ̀yìn nàà ni a ó sọ̀ ibi mímọ̀ di mímọ̀. Danieli 8:11–14.

Nínú gan-an ipínrọ̀ nàà tí ó ní ipilẹ̀ Ijọ Adventist, Dániẹ̀lì lo ọ̀rọ̀ Héberù méjì ọ̀tòtòtò tí a tùmọ̀ gbogbo wọn sí “ibi mímọ̀.” Nínú ẹ̀sẹ̀ kẹ̀tálá àti kẹ̀rinlá, Dániẹ̀lì yàn láti lo ọ̀rọ̀ Héberù fún “ibi mímọ̀” tí a n lò nínú Bíbẹ̀lì nikan láti tọ̀ka sí ibi mímọ̀ Ọ̀lórún, sùgbọ̀n nínú ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, Dániẹ̀lì lo ọ̀rọ̀ Héberù àgbáyé tàbí àpapọ̀ tí ó lè jẹ́ ibi mímọ̀ Ọ̀lórún, tàbí kí ó jẹ́ ibi mímọ̀ àwọn keferi.

Bí Dániẹ̀lì bá ti fẹ́ dá “ibi mímọ́” inú esẹ̀ kọkànlá mọ́ gẹ́gẹ́ bí ibi mímọ́ Ọlọrun, ì bá lò ọ̀rọ̀ Héberù kan náà tí ó lò lẹ́ẹ̀mẹ̀jì nínú àwọn esẹ̀ mẹ̀ta tí ó tẹ̀ lẹ̀ e. Ó ẹ̀ kedere pátápátá pé Dániẹ̀lì ñ ẹ̀ iyàtò láàárín ibi mímọ́ àwọn abọ̀rìṣà nínú esẹ̀ kọkànlá, àti ibi mímọ́ Ọlọrun nínú esẹ̀ kẹ̀tálá àti kẹ̀rínlá! Şùgbọ̀n àwọn ọ̀mùtí Ẹ́fúrémù ñ jìyàn pé “ibi ibi mímọ́ rẹ̀” tí a “wó lulẹ̀” nínú esẹ̀ kọkànlá, ni ibi ti ibi mímọ́ Ọlọrun, bí ó tilẹ̀ jẹ́ pé wọn yera fún ọ̀rọ̀ náà “ibi.”

Wọn kóni pé ijọba pòòpù gba işẹ̀ ibẹ̀bẹ̀ Kristi lo, ó sì sọ ọ̀títọ̀ nípa ibi mímọ́ ti ọ̀run kalẹ̀. Şùgbọ̀n Dániẹ̀lì ẹ̀ é kedere pé “ibi mímọ́” tí a mẹnù kan nínú esẹ̀ kọkànlá kì í ẹ̀ ibi mímọ́ Ọlọrun, bí kò ẹ̀ ibi mímọ́ kẹ̀fẹ̀rí. Dániẹ̀lì tún ẹ̀ é kedere gẹ́gẹ́ bíi pé kì í ẹ̀ “ibi mímọ́” náà ni a sọ kalẹ̀, bí kò ẹ̀ “àyè” ibi mímọ́ rẹ̀.

Ní kí wọn mọ́ iyipadà akọ-abo tí a fi ètẹ̀ ẹ̀ nínú esẹ̀ kesàn-án títi dé kejilá, àwọn onímọ̀-èrò ọ̀de-òní gba ìtumọ̀ “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́” tí ó ti inú Pùròtẹ̀sítàntì işòtẹ̀ jáde wá, wọn sì bẹ̀rẹ̀ sí í kọ̀ ipilẹ̀ lórí iyanrìn ifojúsùn èniyàn, àṣà-ọ̀wọ̀ àti işe àṣà. Nígba tí wọn bá dé esẹ̀ kọkànlá, wọn tilẹ̀ kọ̀ ìmọ̀ràn amísí ti Sister White sílẹ̀, èyí tí ó sọ pé ọ̀ye Miller nípa “ẹ̀bọ̀ ojoojúmọ́” gẹ́gẹ́ bí ẹ̀sìn keferi jẹ́ ọ̀títọ̀, wọn sì bẹ̀rẹ̀ sí í lo ọ̀gbọ̀n itòkasí-òná-kùrò àti ifojúsùn láti dáàbò bo ifẹ̀ wọn sí ẹ̀kọ̀ ẹ̀sìn Kátólíikì àti Pùròtẹ̀sítàntì.

Wọn yí Romu abọ̀rìṣà padà sí Romu papal nínú esẹ̀ náà, wọn sì fi ipa mú ìtumọ̀ “mú kùrò” lé ọ̀rọ̀ tí ó túmọ̀ sí “gbé sókè àti gbé ga”. Wọn túmọ̀ àpẹ̀rẹ̀ Satani ti “ti ojoojúmọ́” gẹ́gẹ́ bí àpẹ̀rẹ̀ ti Ọlọrun, lẹ́yìn náà wọn sì tẹ̀nu mọ́ ọ̀n pé tẹ̀npilì abọ̀rìṣà jẹ́ tẹ̀npilì Ọlọrun, nígbà tí wọn ñ yera fún itòkasí tààrà sí “ibi náà” ti ibi mímọ́. Àti pé àwọn “aláikọ́” (gẹ́gẹ́ bí Isaiah ẹ̀ sọ wọn), tí wọn kì yóò lóye bí kò ẹ̀ pé àwọn “amòye” bá sọ fún wọn pé ó rí bẹ̀, gba àwo àwọn itàn asán náà sí iparun tiwọn fúnra wọn.

A ó tẹ̀sìwájú nínú àyẹ̀wò wa nípa ilòsìwájú imọ̀ tí a şàfihàn gẹ́gẹ́ bí àwọn òkúta iyebiye nínú àlà Miller nínú àpilẹ̀kọ̀ tí ñ bọ̀.

“Apoşíteli Poòlù kilò fún wa pé, ‘àwọn kan yóò kùrò nínú igbàgbọ̀, ní fifi etí sí àwọn ẹ̀mí tí ñ tànni jẹ, àti àwọn ẹ̀kọ̀ àwọn ẹ̀mí ẹ̀şù.’ Èyí ni ohun tí a lè retí. Àwọn idánwò wa tí ó tóbi jùlọ̀ yóò wá nítorí irú ẹ̀gbẹ̀ àwọn ẹ̀ni tí wọn ti gbé ọ̀títọ̀ ga rí, şùgbọ̀n tí wọn yí padà kùrò lódò rẹ̀ sí ayé, tí wọn sì fi ikòríira àti ẹ̀gàn tẹ̀ é mọ̀lẹ̀ lábẹ̀ esẹ̀ wọn. Ọlọrun ní işe kan fún àwọn iránsẹ̀ rẹ̀ olóòtítọ̀ láti ẹ̀. A gbòdò dojú kọ̀ ikolù ọ̀tá pẹ̀lú ọ̀títọ̀ ọ̀rọ̀ rẹ̀. A gbòdò yọ̀ irò jáde ní ibojú rẹ̀, a gbòdò fi iwà rẹ̀ tòótọ̀ hàn, imọ̀lẹ̀ ọ̀fin Jèhófà sì gbòdò tàn jáde sínú òkùnkùn iwà ayé. A gbòdò fi ohun tí ọ̀rọ̀ rẹ̀ ñ bẹ̀rẹ̀ hàn. A kò ní jẹ́ aláilẹ̀bí bí a bá pa ojúşe pàtàkì yí ti. Şùgbọ̀n nígbà tí a bá dúró láti dáàbò bo ọ̀títọ̀, ẹ̀ má jẹ́ kí a dúró láti dáàbò bo ara wa, kí a sì da ariwo nílá sí i nítorí pé a ñ pé wá láti ru ẹ̀gàn àti àşejù-itàn. Kí a má ẹ̀ şàánú ara wa, şùgbọ̀n kí a ní itara púpọ̀ fún ọ̀fin Ẹ̀ni Gíga Jùlọ̀.”

“Nítorí náà ni apoşíteli fi wí pé, ‘Àkókò kan yóò dé tí wọn kì yóò fara da ẹ̀kọ̀ tòótọ̀; şùgbọ̀n gẹ́gẹ́ bí ifẹ̀kúfẹ̀ ara wọn, wọn yóò kó àwọn olúkọ̀ jọ̀ fún ara wọn, nítorí etí wọn ñ yún; wọn yóò sì yí etí wọn kùrò nínú ọ̀títọ̀, a ó sì yí wọn sí itàn asán.’ Ní gbogbo ẹ̀gbẹ̀ ni a ti ñ rí àwọn èniyàn tí a fi rorùn mú ní ẹ̀rú nípasẹ̀ èrò itanjẹ̀ àwọn tí ñ sọ ọ̀rọ̀ Ọlọrun di asán; şùgbọ̀n nígbà tí a bá mú ọ̀títọ̀ wá síwájú wọn, àifaradà àti ibínú máa ñ kún inú wọn. Şùgbọ̀n ikilò apoşíteli sí iránsẹ̀ Ọlọrun ni pé, ‘Máa şóra nínú ohun gbogbo, fara da ipónjú, ẹ̀ işe ajíhnrere, fi ẹ̀rì kíkún

hàn nípa íṣẹ́ iránsẹ́ rẹ.’ Ní ojó rẹ, àwọn kan fi ọ̀ràn Oluwa sílẹ̀. Ó kọ pé, ‘Demas ti kọ mí sílẹ̀, ní fifé ayé ìsinsin yíi;’ ó sì tún wí pé, ‘Alexander alágbèdẹ́ idẹ́ ẹ́ mí ní ibi púpọ̀: kí Oluwa san án gégé bí íṣẹ́ rẹ: iwọ náà sì máa ọ̀rọ́ fún un; nítorí ó ti tako ọ̀rọ́ wa gidigidi.’”

“Àwọn wòlì àti àwọn àpòsítélì ní irírí àwọn ìdánwò irúkan ti àtakò àti ègàn, àní Ọ̀dọ́-Àgùntàn aláilábàwọn ti Ọ̀lórún náà ni a dán wò ní gbogbo ọ̀nà gégé bí a ti n dán wa wò. Ó farada ìtakò àwọn ẹ̀lẹ̀sẹ́ sí ara rẹ.

“Gbogbo ikilò fún àkókò yí ni a gbòdò fi ìṣòtító pátápátá sọ; sùgbón, ‘iránsẹ́ Olúwa kò gbòdò máa báni jà; bí kò ẹ́ pé kí ó jẹ́ onínú tútù sí gbogbo èniyàn, èni tí ó yẹ́ fún ikóni, onísúúrù; ní inú irẹ̀lẹ́ ní kíkóni fún àwọn tí n tako ara wọn.’ A gbòdò fara balẹ́ pa àwọn ọ̀rọ́ Ọ̀lórún wa mọ́ pẹ̀lú ọ̀sọ́ra, kí a má bàa di aláimọ́ nípasẹ́ ọ̀sọ́ra ti àwọn tí wọn ti fi ìgbàgbọ́ sílẹ̀. A gbòdò fi ohun ìjà kan náà tí Olúwa wa lò nígbà tí aládé òkùnkùn kọ́lu u tako ẹ̀mí àti agbára wọn,—‘A ti kọ́ ọ́ pé.’ A gbòdò kọ́ bí a ẹ́ lẹ́ máa lo ọ̀rọ́ Ọ̀lórún pẹ̀lú ogbón. Ìmọ̀ràn náà ni pé, ‘Múra kára láti fi ara rẹ́ hàn ní èni tí a fowó sí níwájú Ọ̀lórún, ọ̀sọ́ra tí kò ní nílò láti tíjù, tí n pín ọ̀rọ́ òtító ní ọ̀nà títo.’ Ó gbòdò jẹ́ pé ọ̀sọ́ra àkíyèsí púpọ́, àdúrà tókàntókàn, àti ìgbàgbọ́ yóò wà láti dojú kọ́ àṣìṣe yíyipo ti àwọn olùkó ẹ̀ké àti àwọn apanirun; nítorí pé, ‘ní àwọn ojó ikeyin àkókò eléwu yóò dé. Nítorí èniyàn yóò jẹ́ olùfẹ́ ara wọn, onífòyà, aláròsọ, agbéraga, asọ̀rọ́-òdì, aláìgbòràn sí òbí, aláidupé, aláimọ́, aláìní ifẹ́ àdánidá, aláìpa májẹmú mọ́, olùfìsùn ẹ̀ké, aláìní ìdarí ara èni, oníkà, èni tí ó kóriíra àwọn tí ó dára, ọ̀lòtẹ́, afurasi, onímọ̀ràn-gíga, olùfẹ́ ayọ́ ju olùfẹ́ Ọ̀lórún lọ; tí wọn ní àwòrán iwà-bí-Ọ̀lórún, sùgbón tí wọn ẹ́ agbára rẹ: yà ara rẹ́ kúrò lódò irú àwọn bèẹ́.’ Àwọn ọ̀rọ́ wònyí sàpẹ̀júwe iwà àwọn èniyàn tí àwọn iránsẹ́ Ọ̀lórún yóò ní láti padé. ‘Olùfìsùn ẹ̀ké,’ ‘àwọn tí n kóriíra àwọn tí ó dára,’ yóò kọ́lu àwọn tí ó jẹ́ olòótító sí Ọ̀lórún wọn ní ìgbà ibàjẹ́ yí. Sùgbón aṣojú Ọ̀rún gbòdò fi ẹ̀mí tí a fi hàn nínú Olúwa hàn. Nínú irẹ̀lẹ́ àti ifẹ́ ní ó gbòdò máa ọ̀sọ́ra fún ìgbàlà èniyàn.”

“Paulu n bá a lọ nípa àwọn tí n tako ọ̀sọ́ra Ọ̀lórún, ní fifi wọn wé àwọn ọ̀kúnrin tí wọn jagun sí àwọn olóòótó ní àkókò Ísírẹ̀lì àtijó. Ó ní pé: ‘Gégé bí Jánésì àti Jámbrésì ti dojú kọ́ Mósè, bèẹ́ ni àwọn wònyí pẹ̀lú n kọ́ òtító; èniyàn oní ọ̀kàn ibàjẹ́, èni tí a ti kọ́ sílẹ́ ní ti ìgbàgbọ́. Sùgbón wọn kì yóò tẹ̀síwájú mọ́: nítorí iwèrè wọn yóò hàn gbangba fún gbogbo èniyàn, gégé bí ti àwọn wònyí pẹ̀lú ẹ́ rí.’ A mọ́ pé àkókò n bọ́ nígbà tí a ọ̀ò sí iwèrè ogun sí Ọ̀lórún payá. A lẹ́ fara balẹ́ dúró nínú suúrù àti ìgbé̀kẹ̀lẹ́ pẹ̀lú itúnú ọ̀kàn, láìka bí a ti n sọ̀rọ́ búburú sí wa tó àti bí a ti n kẹ̀gàn wa tó; nítorí pé ‘kò sí ohun tí a fi pamọ́ tí a kì yóò fihàn gbangba,’ àwọn tí n bọ̀wọ́ fún Ọ̀lórún ni yóò sì rí olá gbà lódò rẹ́ níwájú èniyàn àti àwọn ángẹ̀lì. A gbòdò kópa nínú ijìyà àwọn alátúnṣe. A ti kọ́ ọ́ pé, ‘Àwọn ègàn àwọn tí n gàn ọ́ ti bà lé mi.’ Kristi lóye ibànúje wa. Kò sí ẹ̀nikan nínú wa tí a pè láti ru àgbélébùú nìkan. Ọ̀kúnrin Ìrora ti Kalfári ní ifòkànbalẹ́ pẹ̀lú imòlára ipónjù wa, àti gégé bí ọ̀un ti jìyà nígbà tí a dán án wò, bèẹ́ ni ó lẹ́ ràn àwọn tí ó wà nínú ibànúje àti ìdánwò nítorí rẹ́ lówó pẹ̀lú. ‘Bèẹ́ ni, gbogbo àwọn tí yóò fẹ́ gbé ìgbésí ayé iwà-bí-Ọ̀lórún nínú Kristi Jesu ni a ọ̀ò ẹ́ inúnibini sí. Sùgbón àwọn èniyàn búburú àti àwọn alátúnṣe yóò máa burú sí i, wọn n tan àwọn èlómíràn je, àwọn tìkára wọn sì n jẹ́ kí a tàn wọn je. Sùgbón iwọ́, máa bá a niṣọ́ nínú àwọn ohun tí iwọ́ ti kọ́.’ Review and Herald, January 10, 1888.